

EUROPOS TARYBA
EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ TEISMAS

ANTRASIS SKYRIUS

NUTARIMAS DĖL

Pareiškimo Nr. 21978/07
Ramūnas JANKAUSKAS
prieš Lietuvą

Europos Žmogaus Teisių Teismas (antrasis skyrius), 2011 m. gruodžio 6 d. posėdžiaujant kolegijai, sudarytai iš:

Pirmininkės Françoise Tulkens,
teisėjų Danutės Jočienės,
Dragoljub Popović,
Isabelle Berro-Lefèvre
András Sajó,
Işıl Karakaş,
Guido Raimondi,

ir *skyriaus kanclerio pavaduotojos* Françoise Elens-Passos,
atsižvelgdamas į minėtą pareiškimą, pateiktą 2007 m. balandžio 23 d.,
atsižvelgdamas į Vyriausybės atsakovės 2011 m. rugsėjo 15 d. pateiktą deklaraciją, kurioje
Teismo prašoma išbraukti pareiškimą iš bylų sąrašo, ir į pareiškėjo atsakymą į šią deklaraciją,
po svarstymo nusprendė:

FAKTAI

Pareiškėjas yra Lietuvos Respublikos pilietis Ramūnas Jankauskas, gimęs 1972 m., gyvenantis Pakruojyje. Lietuvos Respublikos Vyriausybei (toliau – Vyriausybė) atstovavo jos atstovė E. Baltutytė.

A. Bylos aplinkybės

Šalių pateikti bylos faktai gali būti apibendrinti kaip išdėstyta toliau.

Iki suėmimo pareiškėjas dirbo teisėsaugos srityje. Anksčiau teistas nebuvo.

Nuo 1999 m. kovo 15 d. iki 2001 m. liepos 20 d. pareiškėjas buvo laikomas Šiaulių tardymo izoliatoriuje.

Vėliau jis pateikė Seimo kontrolieriui ir Ekstremalių sveikatai situacijų centrui daug skundų dėl savo kalinimo sąlygų. Be to, 2001 m. pareiškėjas pateikė skundą, kad 2000 m. gruodžio 15 d. jo asmens kratą atliko moteris pareigūnė. Tačiau 2001 m. gegužės 21 d. išvadoje Seimo kontrolierius nustatė, kad moteris pareigūnė tik paprašė pareiškėjo parodyti savo kišenių turinį, tą pareiškėjas ir padarė. Pareigūnė nelietė pareiškėjo ar jo drabužių.

2004 m. pareiškėjas kreipėsi į administracinę teisimą, siekdamas prisiteisti kompensaciją už žalą, jo tariamai patirtą dėl nežmoniškų ir orumą žeminančių kalinimo Šiaulių tardymo izoliatoriuje sąlygų. Jis rėmėsi Konvencijos 3, 8 ir 13 straipsniais bei vidaus įstatymais. Siekdamas pagrįsti savo skundus pareiškėjas nurodė kameras, kuriose buvo kalinamas, ir labai detalčiai apibūdino daugelį Seimo kontrolieriaus ir Ekstremalių sveikatai situacijų centro išvadų, pateiktų atsakant į jo skundus, kuriose buvo nustatyta, kad kalinimo sąlygos tardymo izoliatoriuje buvo netinkamos, konkrečiai, kad kalinimo įstaiga buvo 100% perpildyta ir neatitiko higienos normų. Be to, pareiškėjas teigė, kad jį kalinant nebuvo suteikta tinkama medicininė pagalba. Jis taip pat tvirtino, kad kalinimo įstaigos administracija cenzūravo jo susirašinėjimą su Teismu. Galiausiai jis teigė, kad Šiaulių tardymo izoliatoriaus administracija, nepatenkinta, jog jis siūlė kitiems kalinamiesiems „teisines konsultacijas“, kaip rašyti skundus valstybės institucijoms, perkėlė jį į kamerą, kurioje jis buvo kalinamas su jau nuteistais asmenimis, o dėl to jo saugumui kilo grėsmė. Tai, kad pareiškėjas buvo laikomas kameroje su nuteistais kalinamaisiais, patvirtino Seimo kontrolierius savo 2003 m. balandžio 16 d. išvadoje.

Pareiškėjas Šiaulių apygardos administracinio teismo prašė išreikalauti jo asmens bylą iš Vilniaus pataisos namų, teigdamas, kad joje yra jo skundus patvirtinanti informacija. Jis reikalavo priteisti 4 500 000 litų kompensaciją neturtinei žalai atlyginti.

2006 m. gegužės 22 d. sprendimu Šiaulių apygardos administracinis teismas atmetė pareiškėjo skundą kaip nepagrįstą. Nors teismas pripažino, kad Šiaulių tardymo izoliatorius galėjo būti perpildytas, tačiau, teismo teigimu, pareiškėjas neįrodė, kiek gyvenamojo ploto jam teko konkrečiu laikotarpiu. Be to, kalinimo įstaigos administracija nekaltą dėl perpildymo, kadangi kalinamųjų skaičius priklauso nuo nusikalstamumo lygio valstybėje ir kalinimo įstaigų finansavimo galimybių. Pareiškėjas neįrodė ir skundų dėl tariamo jo susirašinėjimo cenzūravimo. Teismas nepasisakė dėl pareiškėjo argumentų, kad perkėlus jį į kamerą, kurioje jis buvo kalinamas su jau teistais asmenimis, jo gyvybei grėsė pavojus.

Galiausiai, remdamasis pareiškėjo medicinine kortele, teismas nustatė, kad Šiaulių tardymo izoliatoriuje pareiškėjui suteikta medicininė pagalba buvo tinkama. Teismas taip pat pažymėjo, kad 2000 m. balandžio 26 d. pareiškėjas raštiškai patvirtino, jog tardymo izoliatoriaus medicinos personalui neturi jokių pretenzijų.

Pareiškėjas pateikė apeliacinį skundą, kuriame pakartojo savo argumentus dėl [tardymo izoliatoriaus] perpildymo ir nehygieniškų kalinimo sąlygų bei savo teisės į susirašinėjimo gerbimą. Jis teigė, kad Konvencijos 3 ir 8 straipsniuose numatytų jo teisių pažeidimų įrodymai yra jo asmens byloje, kurios pirmosios instancijos teismas neišreikalavo iš Vilniaus pataisos namų.

2007 m. sausio 16 d. nutartyje Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas sutiko su žemesnės instancijos teismo motyvais ir atmetė pareiškėjo skundus kaip nepagrįstus.

SKUNDAI

1. Remdamasis Konvencijos 3 straipsniu pareiškėjas skundėsi, kad jo kalinimo Šiaulių tardymo izoliatoriuje sąlygos, kiek tai susiję su ploto ir higienos reikalavimais, prilygo minėtos nuostatos pažeidimui.

Remdamasis Konvencijos 8 straipsniu pareiškėjas skundėsi, kad Šiaulių tardymo izoliatoriaus administracija cenzūravo jo susirašinėjimą su Teismu.

2. Nenurodydamas jokios konkrečios Konvencijos nuostatos pareiškėjas teigė, kad kol buvo kalinamas Šiaulių tardymo izoliatoriuje, jis buvo laikomas vienoje kameroje su jau teistais kalinamaisiais. Kadangi prieš tai pareiškėjas dirbo teisėsaugos srityje, jis tvirtino, kad dėl to kilo grėsmė jo saugumui. Pareiškėjas taip pat teigė, kad kalinimo įstaigoje suteikta medicininė pagalba buvo netinkama. Taip pat jis tvirtino, kad 2000 m. gruodžio 15 d. jo asmens kratą atliko moteris pareigūnė.

TEISĖ

A. Dėl skundų, susijusių su pareiškėjo kalnimo sąlygomis ir jo susirašinėjimo cenzūravimu

Pareiškėjas teigė, kad jo suėmimo sąlygos buvo žeminančios. Jis rėmėsi Konvencijos 3 straipsniu, kuriame, kiek tai reikšminga, numatyta:

„Niekas negali <...> patirti nežmonišką ar žeminantį jo orumą elgesį <...>.“

Pareiškėjas taip pat skundėsi, kad jo susirašinėjimas su Teismu buvo cenzūruojamas. Jis rėmėsi Konvencijos 8 straipsniu, kuriame, kiek tai reikšminga, numatyta:

„1. Kiekvienas turi teisę į tai, kad būtų gerbiamas jo <...> susirašinėjimo slaptumas.

2. Valstybės institucijos neturi teisės apriboti naudojimosi šiomis teisėmis, išskyrus įstatymo nustatytus atvejus ir kai tai būtina demokratinėje visuomenėje <...> siekiant užkirsti kelią viešosios tvarkos pažeidimams ar nusikaltimams <...>.“

Nepavykus deryboms dėl taikaus susitarimo 2011 m. rugsėjo 15 d. raštu Vyriausybė informavo Teismą apie siūlomą vienašalę deklaraciją, kuria siekiama išspręsti pirmiau minėtuose skunduose keliamus klausimus. Vyriausybė taip pat paprašė Teismo išbraukti pareiškimą pagal Konvencijos 37 straipsnį.

Deklaracijoje numatyta:

„Lietuvos Respublikos Vyriausybė (toliau – Vyriausybė) vienašale deklaracija pareiškia, kad pripažįsta, jog šios bylos aplinkybėmis pareiškėjo kandomojo kalnimo sąlygos neatitiko Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – Konvencija) 3 straipsnio reikalavimų dėl tardymo izoliatoriaus perpildymo ir sanitarinių sąlygų. Vyriausybė taip pat pripažįsta, kad pareiškėjo susirašinėjimo su Europos Žmogaus Teisių Teismu (toliau – Teismas) cenzūravimas jo kalnimo metu neatitiko Konvencijos 8 straipsnio garantijų. Kartu Vyriausybė įsipareigoja imtis visų reikiamų priemonių, kad būtų išvengta panašių pažeidimų.

Atsižvelgiant į tai, kad šalims šioje byloje nepavyko pasiekti taikaus susitarimo, į konkrečius bylos faktus ir į Teismo praktiką panašiose bylose, ypač *Karalevičius prieš Lietuvą*, nurodytą Teismo klausimuose šalims (2005 m. balandžio 7 d. sprendimas, Nr. 53254/99) ir *Savenkovas prieš Lietuvą* (2008 m. lapkričio 18 d. sprendimas, Nr. 871/02), Vyriausybė pareiškia, kad, siekdama užbaigti bylos **Jankauskas prieš Lietuvą** (pareiškimo Nr. 21978/07) nagrinėjimą Teisme, yra pasirengusi sumokėti pareiškėjui 5 000 (penkių tūkstančių) eurų dydžio kompensaciją, ir ši suma apima bet kokią patirtą turtinę ar neturtinę žalą bei kaštus ir išlaidas. Minėtai sumai nebus taikomi jokie mokesčiai ir ji turės būti sumokėta per tris mėnesius nuo informavimo apie Teismo sprendimo pagal Konvencijos 37 straipsnio 1 dalį priėmimą. Nesumokėjus šios sumos per minėtą trijų mėnesių laikotarpį, Vyriausybė įsipareigoja nuo minėto termino pasibaigimo iki sprendimo įvykdymo dienos per įpareigojimų nevykdymo laiką nuo minėtos sumos mokėti paprastąsias palūkanas pagal ribinę Europos centrinio banko skolinimo normą, pridėdant tris procentus.

Vyriausybė mano, kad Ministrų Komiteto atliekama Teismo sprendimų panašiose bylose prieš Lietuvą, pavyzdžiui, minėtose *Karalevičiaus* ir *Savenkovo* bylose, vykdymo priežiūra būtų tinkamas mechanizmas, kuriuo būtų užtikrinta, kad bus imtasi atitinkamų veiksmų. To siekiant bus tęsiamas būtinas bendradarbiavimas.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta pirmiau, Vyriausybė prašo Teismo šią deklaraciją pripažinti priežastimi, leidžiančia išbraukti peticiją iš Teismo bylų sąrašo, kaip numatyta Konvencijos 37 straipsnio 1 dalies c punkte.“

2011 m. spalio 10 d. laiške pareiškėjas išsakė nuomonę, kad Vyriausybės deklaracijoje nurodyta suma yra pernelyg maža.

Teismas primena, kad Konvencijos 37 straipsnyje numatyta, jog jis kiekvienoje proceso stadijoje gali nutarti išbraukti peticiją iš savo bylų sąrašo, kai aplinkybės leidžia padaryti vieną iš šio straipsnio 1 dalies a, b ar c punktuose nurodytą išvadą. Konkrečiai, pagal 37 straipsnio 1 dalies c punktą Teismas turi galimybę išbraukti bylą iš savo sąrašo, jei:

„<...> dėl kokios nors kitos Teismo nustatytos priežasties nėra pagrindo toliau nagrinėti peticiją.“

Teismas taip pat primena, kad tam tikromis aplinkybėmis jis gali išbraukti pareiškimą pagal 37 straipsnio 1 dalies c punktą dėl Vyriausybės atsakovės pateiktos vienašalės deklaracijos, net jeigu pareiškėjas pageidauja, kad byla būtų nagrinėjama toliau.

Į tai atsižvelgdamas Teismas kruopščiai išnagrinės deklaraciją pagal savo praktikoje išvystytus principus, pirmiausia sprendime *Tahsin Acar (Tahsin Acar v. Turkey, [GC], no. 26307/95, §§ 75–77, ECHR 2003-VI)*, *WAZA Spółka z o.o. v. Poland (dec.) no. 11602/02, 2007-06-26*, ir *Sulwińska v. Poland (dec.) no. 28953/03*.

Teismas daugelyje bylų, tarp jų ir byloje prieš Lietuvą, yra suformavęs savo praktiką dėl skundų, susijusių su kalnimo sąlygomis (žr., pvz., *Karalevičius v. Lithuania, no. 53254/99, §§ 29–41, 2005-04-07*) ir pareiškėjų susirašinėjimo su Teismu cenzūravimu (*ibid.*, §§ 56–61, ir *Valašinas v. Lithuania, no. 44558/98, §§ 126–130, ECHR 2001-VIII*).

Atsižvelgdamas į Vyriausybės deklaracijoje pareiktų pripažinimų pobūdį ir į siūlomos kompensacijos sumą Teismas mano, kad nebėra pagrindo toliau nagrinėti šią pareiškimo dalį.

Be to, atsižvelgdamas į pirmiau išdėstytus argumentus, ypač į aiškią praktiką šiais klausimais, Teismas yra įsitikinęs, kad iš pagarbos Konvencijoje ir jos protokoluose įtvirtintoms teisėms toliau nagrinėti šios pareiškimo dalies nebereikia (37 straipsnio 1 dalis *in fine*).

Todėl ji turi būti išbraukta iš sąrašo.

B. Dėl kitų skundų

Pareiškėjas taip pat skundėsi, kad jis, teisėsaugos pareigūnas, buvo laikomas tose pačiose kamerose su jau teistais nusikaltėliais, todėl jo saugumui grėsė pavojus. Tačiau Teismas pažymi, kad pareiškėjas dėl to nesiskundė Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui pateiktame apeliaciniame skunde. Todėl šis skundas yra nepriimtinas dėl vidaus teisinės gynybos priemonių nepanaudojimo ir turi būti atmestas pagal Konvencijos 35 straipsnio 1 ir 4 dalis.

Pareiškėjas taip pat tvirtino, kad jį kalinant Šiaulių tardymo izoliatoriuje nebuvo suteikta tinkama medicininė pagalba. Jis taip pat teigė, kad jo asmens kratą atliko moteris prižiūrėtoja.

Teismas išnagrinėjo likusius minėtus pareiškėjo pateiktus skundus. Tačiau, atsižvelgdamas į visą turimą medžiagą bei į Seimo kontrolieriaus ir Šiaulių apygardos administracinio teismo išvadas, Teismas konstatuoja, kad šie skundai nepagrįsti, ir nėra jokių Konvencijoje ir jos protokoluose įtvirtintų teisių pažeidimų požymių. Todėl ši pareiškimo dalis turi būti atmesta kaip aiškiai nepagrįsta pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 ir 4 dalis.

Dėl šių priežasčių Teismas vienbalsiai

Atsižvelgia į Vyriausybės atsakovės pateiktos deklaracijos dėl Konvencijos 3 ir 8 straipsnių sąlygas ir būdus užtikrinti joje nurodytų įsipareigojimų laikymąsi;

Nusprendžia išbraukti pareiškimą, kiek jis susijęs su skundais dėl pareiškėjo kalnimo sąlygų ir jo susirašinėjimo cenzūravimu, iš bylų sąrašo pagal Konvencijos 37 straipsnio 1 dalies c punktą;

Skelbia likusią pareiškimo dalį nepriimtina.

Françoise Elens-Passos
Kanclerio pavaduotoja

Françoise Tulkens
Pirmininkė